Agendapunt - Annotatie voor wethouder Meliani
Woensdag 6 en donderdag 7 oktober 2021

ICT en Digitale Stad

15 Vaststellen van de Verordening meldplicht sensoren

Kernboodschap

- In de openbare ruimte worden steeds meer gegevens ingewonnen door sensoren. Dat kan heel nuttig zijn, bijvoorbeeld het meten van de luchtkwaliteit, maar het kan soms ook de privacy schaden. Op dit moment weten we eigenlijk niet wie welke gegevens inwint in de openbare ruimte. Daar willen we zicht op krijgen.
- In dat streven op staan wij niet alleen. Zo heeft bijvoorbeeld de Autoriteit Persoonsgegevens (onze landelijke toezichthouder op het gebied van privacy) deze zomer een rapport uitgebracht over Smart Cities. Daarin doet de Autoriteit Persoonsgegevens een aanbeveling aan gemeenten om te onderzoeken hoe ze inzicht kunnen krijgen in de sensoren die door derden in de openbare ruimte worden geplaatst. De Autoriteit Persoonsgegevens adviseert om die informatie vervolgens met burgers te delen, bijvoorbeeld via een sensorregister.
- Wij zijn niet de enige die werkt aan een sensorregister. Maar waar wij op dit moment wel uniek in zijn, is dat wij er nadrukkelijk niet voor kiezen om dat sensorregister niet op te zetten als een vrijwillig en vrijblijvend register. Wij kiezen als eerste voor een meldplicht.

- Vooroplopen impliceert pionieren. Daar zijn wij ons zeer van bewust. Voor een hoop zaken waar we tegenaan zullen lopen zijn geen bewezen oplossingen. De oplossingen die we nu bedenken voor bijvoorbeeld het hooghouden van de datakwaliteit moeten zich in de praktijk bewijzen. Daar zijn we kritisch op, want we zijn ons er ten volle van bewust dat de datakwaliteit een potentiële kwetsbaarheid is van elk sensorregister.
- Zoals u weet is de Commissie Persoonsgegevens Amsterdam (de CPA) een onafhankelijke commissie, die ook onderzoeken uit laat voeren. Om te kijken of we op deze manier een register krijgen met voldoende datakwaliteit, zal ik de CPA vragen of zij hier een evaluatieonderzoek naar willen uitvoeren. Daarin nemen we dan ook de vraag mee of een meldplicht voldoende is, of dat we moeten opschalen naar een vergunningenplicht voor sensoren. Dat onderzoek kan dan bijvoorbeeld na een jaar of anderhalf jaar plaatsvinden; het bepalen van die termijn laat ik aan de CPA.
- Wij willen het melden van sensoren verplicht stellen, maar we willen de melders niet opzadelen met een zware administratieve last. Het is zoeken naar het juiste midden. Ik heb uw wens gehoord om in het meldformulier een aantal velden verplicht te maken. Het gaat dan om het doel, de grondslag en de vindplaats van de privacyverklaring van de eigenaar van de sensor. Daar hebben we geen bezwaar tegen en dat gaan we dus doen.
- Het is belangrijk te beseffen dat wij bij de inrichting van de meldplicht en het register keuzes maken door belangen af te wegen binnen de mogelijkheden die we wettelijk hebben. Ik heb de

wens gehoord om de uitzondering te schrappen die geldt voor alle camera's die gebruikt worden voor de opsporing van strafbare feiten en voor de handhaving van de openbare orde. Dit zijn niet alleen camera's van de gemeente, maar ook van de politie. In het voorstel dat we nu bespreken geldt de meldplicht niet voor die camera's. Die uitzondering moeten wij maken, omdat wij in een APV-bepaling niet op kunnen nemen dat alle eigenaren van openbare orde- en opsporingscamera's die moeten melden. De inzet van die camera's wordt geregeld in hogere landelijke wetgeving, zoals de Gemeentewet en de Wet Politiegegevens. Daarin zijn bepalingen opgenomen over transparantie en die moeten de opsporings- en handhavingsinstanties naleven. Zo moet het aanwijzingsbesluit van cameragebieden voor de handhaving van de openbare orde, waarbinnen camera's kunnen worden geplaatst, worden gepubliceerd. Die verplichtingen kunnen we niet overschrijven met een ruimere verplichting uit de lokale regelgeving. Zo kan de politie op grond van de landelijke wetgeving in een bepaald geval een heel legitieme reden hebben om de locatie van een camera niet bekend te maken. Dan kunnen we de politie niet alsnog via een APV-bepaling verplichten om dit toch te doen.

- Dit betekent niet dat we helemaal geen gegevens over deze opsporings- en handhavingscamera's op willen nemen in het register. We kijken wat er wel mogelijk is. Wat wel kan, is:
  - gegevens die al openbaar gemaakt worden opnemen in het register. Dat kan bijvoorbeeld gaan om gegevens uit een aanwijzingsbesluit van cameragebieden voor de handhaving

van de openbare orde of het cameraplan van de politie voor camera's die nummerplaten kunnen herkennen voor opsporingsdoeleinden (ANPR-camera's));

- en kijken of de verantwoordelijken voor de sensoren/camera's vrijwillig andere gegevens willen leveren.

- Ik ben daarover, zoals u mij gevraagd heeft, onder andere in gesprek geweest met de burgemeester. Zij hecht ook veel belang aan transparantie en openbaarheid. Om die reden is er op data.amsterdam.nl reeds een kaart gepubliceerd waarop de cameragebieden inzichtelijk zijn. Er is dus wel iets mogelijk. Maar het publiceren van de exacte locaties van de camera's is zeer onwenselijk, vanwege onze zorgen over verplaatsing van de overlast of de veiligheid van specifieke bewoners.
- Zoals gezegd, er zijn geen bewezen oplossingen voor het vormgeven van een dergelijke meldplicht. Bewezen oplossingen krijg je pas, als het eerder geprobeerd is. Maar als iedereen wacht tot een ander het eerst gaat proberen, dan gebeurt er nooit iets. Omdat wij serieus werk maken van de bescherming van digitale rechten, nemen wij hierin het voortouw. Wij zijn ons er ten volle van bewust dat we gaandeweg tegen dingen aan zullen lopen. Maar we zijn er ook volledig van overtuigd dat er stappen gezet moeten worden om te zorgen voor transparantie over welke gegevens er ingewonnen worden in de openbare ruimte.
- Daarom stellen wij nu voor dat Amsterdam als eerste gemeente in Nederland een meldplicht invoert voor sensoren.

Context

- Het voorstel is één van de 18 acties uit de Datastrategie.
- Er heeft inspraak en consultatie plaatsgevonden op het voorstel. Dit heeft niet geleid tot wijzigingen in het voorstel. Op 6 juli 2021 heeft het college het definitieve ontwerpbesluit vastgesteld, dat nu wordt voorgelegd aan de raad.
- Op 1 september 2021 is het voorstel voor de eerste keer besproken in de raadscommissie KDD. De leden IJmker, A. Bakker en Havelaar hebben mondelinge vragen gesteld. Op 2 september 2021 heeft het lid Havelaar zijn vragen alsnog schriftelijk ingediend. Die zijn op 20 september per brief beantwoord via de dagmail. Hierin is ook de beantwoording van een mondelinge vraag van het lid A. Bakker meegenomen.
- Op 22 september 2021 is het voor de tweede keer besproken in de raadscommissie KDD. De KDD oordeelde dat het voorstel gereed is voor behandeling in de raad (korte behandeling in de raad).

Vragen & Antwoorden

Er zijn nog geen vragen aangemeld. Zodra die er zijn, worden die hier opgenomen.

Er is een separaat overzicht van de reeds beantwoorden vragen bijgevoegd.

Ambtelijke Q&A

Q: Waarom nemen we in het meldformulier geen verplichte velden op voor bijvoorbeeld bewaartermijnen, beveiligingsmaatregelen of het melden van datalekken?

Antwoord:

- De gemeente heeft niet de bevoegdheid om dit te verplichten. Dat is in hogere wetgeving geregeld. De gemeente kan ook niet handhaven in het geval het hieraan ontbreekt.
- Door de opname van een veld in het register kan er bij gebruikers van het register mogelijk ten onrechte vertrouwen in een situatie ontstaan, waar dat niet gerechtvaardigd is. De gemeente kan namelijk niet controleren of de eigenaar van de sensor de beveiligingsmaatregelen daadwerkelijk genomen heeft, de bewaartermijnen naleeft of zijn verplichtingen ten aanzien van datalekken naleeft. Als de informatie uit het register afwijkt van de praktijk lopen we het risico dat we mede-verantwoordelijk (of zelfs aansprakelijk gesteld) worden.
- Er bestaat specifiek ten aanzien van het verplicht openbaar maken van beveiligingsmaatregelen nog een groot risico. Het inzicht geven in beveiligingsmaatregelen maakt het hackers en andere kwaadwillende personen gemakkelijker om te zien waar eventuele zwakke plekken zitten.

Q: Wat zijn sensoren? Geldt het alleen voor camera's?

Antwoord:

- Sensoren zijn slimme apparaten die gegevens verzamelen over de stad. Bijvoorbeeld sensoren die de luchtkwaliteit, sensoren die verkeersbewegingen tellen, intelligente reclameborden of wifitrackers.
- Het gaat niet alleen om camera's. Naast camera's zijn er ook nog andere slimme apparaten die onder de meldingsplicht vallen.

Q: Gaat het alleen maar om sensoren die persoonsgegevens inwinnen?

Antwoord:

- Nee. Burgers moeten zicht hebben op wat er aan gegevens wordt ingewonnen door professionele partijen. Burgers kunnen voor alle soorten sensoren bezwaren, bedenkingen of belangstelling hebben. Daarom geldt het ook voor sensoren die bijvoorbeeld de luchtkwaliteit meten of verkeersbewegingen tellen.

Q: Wat zijn professionele partijen en waarom geldt de plicht niet voor particulieren?

Antwoord:

- Professionele partijen zijn bedrijven of (onderzoeks-)instellingen.
- De plicht geldt niet voor particulieren die een sensor of smart apparaat hebben geïnstalleerd voor huiselijk gebruik, zoals een

sensor om het weer of de luchtkwaliteit te meten.

- Het laten gelden van de meldingsplicht voor particulieren brengt een forse administratie en verwerking van persoonsgegevens met zich mee, die niet in verhouding staat tot het doel.
- Wij volgen daarmee ook de lijn van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) die ook niet van toepassing is op het verwerken van persoonsgegevens voor persoonlijke of huishoudelijke activiteiten.

Q: Moeten de professionele partijen nu ook verplicht hun gegevens delen met iedereen?

Antwoord:

- Nee. De meldingsplicht verplicht de eigenaren niet om gegevens te delen.
- Wat de verordening wel doet, is het faciliteren van het contact daarover). In het register staan de contactgegevens van de eigenaar van de sensor en iedereen kan contact opnemen met de eigenaar voor vragen en verzoeken tot delen van gegevens of technologie.
- Het is aan de eigenaar van de sensor om te beslissen of er gedeeld wordt. Dat blijft hun eigen keuze.

Q: Levert de meldingsplicht geen zware administratieve last op voor ondernemers

Antwoord:

- Nee. We zorgen voor een laagdrempelig en gebruikersvriendelijk webformulier, waarmee de sensoren eenvoudig kunnen worden aan- en afgemeld.

Q: Waarom verbiedt de gemeente niet gewoon het inwinnen van gegevens door sensoren in openbare ruimte?

Antwoord:

- De gemeente heeft hiertoe geen bevoegdheid.
- Daarnaast kan een sensor zeer nuttig zijn en een grote maatschappelijke waarde hebben.

Q: Wat kan een burger doen met de informatie uit het register?

Antwoord:

- De burger kan contact opnemen met de eigenaar van de sensor. Dit kan bijvoorbeeld voor vragen over nut en noodzaak. Maar het kan ook een verzoek zijn om de gegevens te mogen gebruiken. Als de burger van mening is dat de sensor ten onrechte wordt ingezet, dan kan hij een klacht indienen bij de landelijk toezichthouder (Autoriteit Persoonsgegevens).